

Поводом годишњице НАТО агресије са професором др Алексисом Трудом, француским геополитичарем

ЗАПАДНИ БАЛКАН НА УШЋУ ТРИ ЦИВИЛИЗАЦИЈСКЕ ЗОНЕ

Западни Балкан налази се на ушћу три цивилизацијске зоне: католичког, православног и муслиманског света. Балканске земље неће моћи да обезбеде развој без неке врсте прегруписавања. Суочене са променама у погледу регионалне реорганизације на светској шаховској табли, балканске земље ће се усмерити ка стварању једне врсте, у најмању руку, великог заједничког тржишта организованог око Србије, са Босном и Херцеговином, Македонијом и евентуално Црном Гором.

Пише Душан ГЛИШИЋ

Са француског превела Маријана БУЉУГИЋ

Познати француски и европски геополитичар, велики пријатељ Србије и одани поборник њене спољне политике, професор Универзитета у Версају др Алексис Труд одговорио је, поводом годишњице НАТО агресије и бомбардовања Србије, на неколико веома интересантних питања која непрекидно море „мале” народе. Најпре на оно о опстанку на овом вечито трусном подручју „ни истока ни запада”.

Велике силе одувек су имале интересе на простору Балкана. Као врсни познавалац геополитике Европе и „географске историје” или „историјске географије” овог подручја, посебно Србије, можете ли рећи нешто више о томе како се изборити са вечитим сукобом истине и интереса у међународним односима, односно како помирити супротстављене интересе великих сила и истину да би без њиховог уплива на Балкану народи на овим просторима живели боље, срећније и мирније?

– Стиче се утисак да је данас поново актуелно традиционално Источно питање. На исти начин као што су крајем 19. века велике силе у овом региону Европе биле сукобљене због територија, ослањајући се свака на једног или чак на више народа региона, данас је Балкан поново постао игралиште великих сила. Од нестанка совјетске империје и распада бивше Југославије сведоци смо снажног повратка до скоро једине велике силе у регион. Сједињене Америчке Државе ослањају се на муслиманске народе (Бошњаци, Албанци) да развију своју економску (Halliburton) и војну моћ. Бондстил на Косову је највећа америчка база у Европи. Након што је изгубила интересовање за реги-

он деведесетих година прошлог века, Русија се запањујуће снажно вратила на сцену кроз два вида сарадње: енергетском политиком и хуманитарном помоћи. Такође подржава своје савезнике, укључујући Србију, у оквиру Савета безбедности Уједињених нација.

И друге силе, попут Кине и Турске, све више обраћају пажњу на регион Балкана. Кина развија импресивну путну и железничку мрежу, улаже у грађевинске уговоре у Србији, стављајући је на прво место у остваривању својих интереса у Европи, док Турска спроводи јасну „неоосманску” политику, ослањајући се на турске мањине присутне у целом региону, али и на бројне уговоре о наоружању. У том контексту Србија апсолутно мора да нађе свој пут. Како рече цар Лазар, она мора да изабере пут слободе, односно да има сопствени национални програм. Све силе, осим Европске уније, вратиле су се својој спољној политици, тзв. реалполитици, односно одбрани националних интереса. Сматрам да Србија, у међународном контексту перманентне конфронтације, мора да развије свој национални програм, са јасним ставовима о питањима првог реда, као што су она о Косову, односима са ЕУ или са другим балканским земљама. При томе сам релативни оптимиста, јер је Србија успела да обнови своје везе са многим земљама у успону и водећим муслиманским земљама, успела је да заустави улазак Косова у институције УН, чиме се дипломатски враћа политици из времена Покрета несврстаних. Српска дипломатија успела је да врати више од 10 земаља на прави пут, пут непризнавања самопроглашене државе Косово, те стога треба да настави тим путем.

Француски народ је током историје био традиционално наклоњен Србима. Како сте доживели напад НАТО-а на СРЈ, односно Србију и да ли је те 1999. године било отпора агресији на суверену балканску земљу, у којој је, сећамо се, учествовала и француска војска?

– НАТО бомбардовање од марта до јуна 1999. године било је не само противзаконито, зато што је НАТО напао земљу која није прва напала, већ и нелегитимно јер је, супротно члану 5 Уговора из 1949. године, НАТО извео операцију ван своје зоне. То је такође било противно и међународном праву јер Повеља УН предвиђа немешање у унутрашње ствари једне земље. И на крају, на геополитичком плану отворена је могућност да авиони Сједињених Америчких Држава уђу у руску и европску зону утицаја. У моралном смислу ова акција је за осуду, о чему сведоче речи Веслија Кларка који је цинично изјавио: „Вратићемо Србију у доба пећина”. У Француској је три месеца трајало свакодневно противљење том чину. Француски народ, који познаје историју Балкана, осетио је шок због бруталности операције. Годинама сам путовао по градовима и селима Француске и на конференцијама говорио о традиционалном пријатељству Француске и Србије и сваки пут дође једна или више породица да ме виде и да ми покажу, неко карту, а неко писмо од њиховог деде који је учествовао на Солунском фронту.

НАТО бомбардовање од марта до јуна 1999. године било је не само противзаконито, зато што је НАТО напао земљу која није прва напала, већ и нелегитимно јер је, супротно члану 5 Уговора из 1949. године, НАТО извео операцију ван своје зоне. То је такође било противно и међународном праву јер Повеља УН предвиђа немешање у унутрашње ствари једне земље.

С друге стране, сада знамо да је коцка у Рамбујеу била унапред бачена. Мадам Олбрајт је наметнула Ругову, а званична Француска се тада „кладила” на младог албанског вођу Хашима Тачија. Али Француска се дефинитивно понизила ако узмемо у обзир чињеницу да је одала почаст једној мафијашкој држави и њеним представницима. Ко је тај тако значајан човек постављен тик до нашег председника, на званичној трибини 11. новембра? Ни мање ни више него Хашим Тачи, којег већ неколико година гоне швајцарски судови за трговину оружјем и српски судови за трговину органима. Да би се заокружило ово макроновско понижење, недостајао је још само један симбол: седам дана у катедрали Нотр Дам вијорила се застава такозване државе Косово, још увек непризнате у УН и црне рупе Европе. Какав сукоб симбола када се зна да су управо на тој истој катедрали јуна 1389. године одјекивала звона која су најавила прве српске победе над Отоманским царством, у чему су, између осталих, помагале и албанске јединице.

Да ли су Срби, живећи између Истока и Запада, заиста осуђени на испаштање због свог геополитичког положаја?

– Србија, и уопште земље Западног Балкана налазе се, истина, на граници цивилизацијског размимоилажења. Ако бисмо користили кључеве анализе Семјуела Хантинг- ➤

тона, онда можемо рећи да се Западни Балкан налази на ушћу три цивилизацијске зоне: католичког, православног и муслиманског света. То делимично објашњава ратове из деведесетих година, али најважнија објашњења налазе се у политичкој, а не културној сфери, супротно ономе што је Хантингтон рекао. Заиста, ако узмемо пример косовских Албанаца, САД их подржавају, довољно је видети кампање албанских партија током косовских избора, потпуно у америчком стилу, али их стога друге муслиманске нације сматрају пијуну Сједињених Америчких Држава у Европи. Зато мислим, супротно увреженом мишљењу, посебно на Западу, да Балкан и Источна Европа нису осуђени на етнички или верски рат. Неколико регионалних организација, попут Вишеградске групе или Организације за црноморску економску сарадњу, већ нуде интересантне будуће изгледе за балканске земље. Али поред дебате о евроатлантским интеграцијама, ове нације имају могућност да пронађу свој пут у некој врсти за-

једнице – федерације, која ће бити поново створена, ван притисака великих сила.

Може ли, у времену све веће агресивности и неразумевња великих сила, војна неутралност Србије, као предуслов српског националног опстанка и развоја, да опстане у пловидби узбурканим геополитичким морем међу великим силама или је сврставање на једну од сукобљених страна неминовно?

– У неколико наврата, током универзитетских конференција или стручних наступа на телевизији овде и у Француској, тврдио сам да политика неутралности коју брани актуелна српска власт није лако одржива. Мало је у савременој историји земаља скромних размера на међународној шаховској табли попут Србије успело да дуго и ефикасно одржава политику неутралности. Садашња Србија је млада држава, јер је тек 2006. године поново рођена отцепљењем Црне Горе. Што се тиче самопроглашене државе Косово, оно неће

На геополитичком плану отворена је могућност да авиони Сједињених Америчких Држава уђу у руску и европску зону утицаја. У моралном смислу ова акција је за осуду, о чему сведоче речи Веслија Кларка који је цинично изјавио: „Вратићемо Србију у доба пећина”.

моћи и да жели да води преговоре под окриљем Брисела и да нађе неку врсту компромиса са Вашингтоном, јер ће га у исто време и ноктима и зубима оспоравати Кина и Русија, које већ годинама константно стављају вето у Савету безбедности на њено чланство у Уједињеним нацијама.

Најбољи одговор на ово питање је у веома доброј политици коју је српска дипломатија водила у оквиру УН, при Унеску и Интерполу, која је јасним објашњењем ситуације до данас успела да преобрати двадесетак земаља. Ова политика је у складу са Покретом несврстаних. Главне муслиманске земље и нације у успону немају жељу да признају државу која је пијун Сједињених Америчких Држава у Европи, фактор подела у оквиру целе Европе. Овде је потребно препознати велику вештину господина Дарка Танасковића, који је постигао прави подвиг при Унеску и извршио утицај на земље у смислу повлачења признања независности Косова.

Како видите будућност Европе?

– Свет се потпуно променио падом Берлинског зида, а још се није опоравио од нестанка СССР-а, и највећи стручњаци сада сматрају да је од 11. септембра 2001. много значајнији заправо био децембар 1991. године, са имплозијом СССР-а, када је велика промена у свету била много очигледнија. Сједињене Америчке Државе од тада не престају да играју улогу „светског полицајца”, али у исто време и

да деградирају. После Дејтонског споразума разорили су суверену државу да би заштитили терористе и сепаратисте, али и да би се дочепали рудног богатства косовског тла. Види се да САД, као и Рим у трећем веку наше ере, не зна како да се ослободи превелике тежине свог империјалног присуства у свету. Суочен са том распадајућом униполарношћу, несумњиво се појављује мултиполарни свет. Али питање је да ли ће то омогућити мир и опстанак малих народа. Видим појаву неколико подгрупа које су већ у економској, а понекад и геополитичкој конкуренцији. Европска унија је политички пројекат усред кризе, без правог идентитета, али остаје највећи економски стуб на свету. Ако успе да формира свој пројекат уједињења, успеће да остане у трци. Кина је у фази пуног успона и на међународној шаховској табли са Русијом чини силу са дивергентним националним интересима, али су успеле да пронађу заједничке мостове, са становишта економске и геостратешке тачке гледишта. Дакле, питање је да ли ће,

суочен са западним блоком, пошто је ЕУ само продужетак америчке сфере, кинеско-руски блок успети да унапреди своју позицију. У том контексту верујем да ће државе у успону, попут Србије, или у паду, попут Француске, морати, да би обезбедиле своју одрживост, да се вежу за добро дефинисану сферу утицаја.

Да ли у савременим условима девиза Балкан балканским народима има смисла и да ли је то пут до стабилног мира на овим просторима?

– Балкан је поново постао подручје сукоба интереса великих сила. Трагедија свих балканских народа је у томе што када поврате слободу и удаље се од империјалног стиска, поново

падају под утицај других сила. Босна и Херцеговина творевина је Сједињених Америчких Држава, створена да би 1995. године била тампон-зона против Србије и, све док се богатство Косова и Метохије није нашло под руком Дика Чејнија и Мадлен Олбрајт, ниједан демократски пројекат није могао да се одржи у региону. С друге стране, финансијска грабежљивост арапских сила, већ веома значајна у Сарајеву и Санџаку, али и политика „великих кинеских коридора и фабрика” на добром је путу да Србију трансформише у „улазницу” Кине у Европску унију. У том контексту, по мом мишљењу, балканске земље неће моћи да обезбеде развој без неке врсте регруписавања. Суочене са променама у погледу регионалне реорганизације на светској шаховској табли, балканске земље ће се усмерити ка стварању једне врсте, у најмању руку, великог заједничког тржишта организованог око Србије, са Босном и Херцеговином, Македонијом и евентуално Црном Гором. |

Фото: Никола Скендерија (Политика)

Седам дана се у катедрали Нотр Дам вијорила застава такозване државе Косово, још увек непризнате у УН и црне рупе Европе. Какав сукоб симбола када се зна да су управо на тој истој катедрали јуна 1389. године одјекивала звона која су најавила прве српске победе над Отоманским царством, у чему су, између осталих, помагале и албанске јединице.